

Nghiên cứu thiết kế và sử dụng Rubrics nhằm nâng cao hiệu quả đánh giá hoạt động học tập của sinh viên sư phạm

Nguyễn Quỳnh Anh*; Nguyễn Thị Nụ*

*ThS. Trường CĐSP Cao Bằng

Received: 2/7/2024; Accepted: 10/7/2024; Published: 20/7/2024

Abstract: Rubrics are a scoring tool to assess students' ability to complete authentic work through real-life tasks. Rubrics include content standards and important areas that students need to be assessed and criteria for achieving those standards. This study focuses on how to design and use rubrics in assessing students' learning outcomes in teacher training colleges. The goal of the study is to improve the effectiveness of QA by using rubrics to provide detailed and specific feedback to students, helping them better understand the assessment requirements and criteria. In this way, lecturers can assess more fairly and students have the opportunity to improve their learning skills.

Keywords: Rubrics, lecturers, students,

1. Mở đầu

Rubrics đang ngày càng được sử dụng rộng rãi trong lĩnh vực giáo dục với vai trò chính như một công cụ nhằm giúp cho hoạt động đánh giá trở nên minh bạch, cụ thể và hướng đến các mục tiêu, tiêu chí mong muốn. Trước đây, muốn kiểm tra, đánh giá (KTĐG) kết quả của SV, GV chỉ cần cho SV làm bài kiểm tra hay một bài kế hoạch (giáo án), bài thực hành và dựa vào chúng để cho điểm người học, đánh giá năng lực của người học qua điểm số đó. Cách này đơn giản cho người dạy. Tuy nhiên chưa có định hướng cho người học về các tiêu chí cần hướng đến để chuẩn bị bài cho tốt, đặc biệt khi chấm bài theo tổ/nhóm hoặc bài thực hành thường mang tính chất chủ quan để cho điểm. Chưa có tiêu chí và thang đo rõ ràng để người học cùng tham gia nhận xét, cho điểm đối với tổ/nhóm, cá nhân khác.

Trong thời đại hiện đại, việc đánh giá hoạt động học tập (HDHT) của SV không chỉ là một phần quan trọng trong quá trình giảng dạy mà còn đóng vai trò quan trọng trong việc đảm bảo chất lượng giáo dục. Trong ngành giáo dục, đánh giá không chỉ giúp đánh giá KQHT của SV mà còn giúp họ hiểu rõ hơn về yêu cầu và tiêu chí đánh giá của môn học. Tuy nhiên, việc đánh giá không phải lúc nào cũng đảm bảo công bằng và minh bạch. Để giải quyết vấn đề này, việc sử dụng rubrics đã trở thành một PPĐG phổ biến và hiệu quả trong giáo dục. Sử dụng rubrics giúp tạo ra một hệ thống đánh giá công bằng và minh bạch, giúp SV hiểu rõ hơn về yêu cầu và tiêu chí đánh giá của môn học, từ đó giúp họ cải thiện kỹ năng học tập của mình. Tuy nhiên, thiết kế và sử dụng rubrics cần được thực hiện một cách khoa học và cẩn thận để đảm bảo hiệu

quả trong QTĐG. Việc đánh giá HDHT của SV sư phạm cũng đặt ra nhiều thách thức đối với GV và nhà quản lý giáo dục. Do đó, việc áp dụng rubrics trong đánh giá HDHT của SV sư phạm có thể giúp nâng cao hiệu quả của QTĐG, từ đó giúp cải thiện chất lượng đào tạo ngành sư phạm. Xuất phát từ những quan điểm trên, chúng tôi lựa chọn vấn đề “Nghiên cứu thiết kế và sử dụng rubrics nhằm nâng cao hiệu quả đánh giá HDHT của SV sư phạm” nhằm nâng cao hiệu quả của quá trình đánh giá (QTĐG), giúp SV hiểu rõ hơn về yêu cầu và tiêu chí đánh giá. Bằng cách này, GV có thể đánh giá công bằng hơn và SV có cơ hội cải thiện kỹ năng học tập của mình.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Khái niệm về đánh giá trong giáo dục

Đánh giá trong giáo dục học được hiểu là “quá trình hình thành những nhận định, xem xét kết quả công việc dựa vào sự phân tích thông tin thu được, đối chiếu với các tiêu chuẩn đã đề ra nhằm đề xuất những quyết định thích hợp để cải thiện thực trạng, nâng cao chất lượng và hiệu quả hệ thống giáo dục”. Đánh giá gồm có 3 khâu chính là: thu thập thông tin, xử lý thông tin và ra quyết định. Như vậy, nếu coi đánh giá là mục đích của một hoạt động thì kiểm tra là phương tiện quan trọng để thực hiện mục đích. Kiểm tra đánh giá là khâu cuối cùng của quá trình dạy học thế nên nó mang tầm quan trọng rất lớn, không có kiểm tra đánh giá thì quá trình dạy học không hoàn tất.

2.2. Các phương pháp đánh giá KQHT

Trong thực tiễn dạy học, có 3 PPĐG thường được áp dụng:

- Đánh giá chẩn đoán/ đánh giá ban đầu/ đánh

giá đầu vào (diagnostic assessment): được tiến hành trước khi dạy một môn học/ bài học/ chủ đề học tập/ NVHT nào đó, giúp GV nắm được tình hình SV lĩnh hội những kiến thức liên quan, những điểm SV nắm vững, những lỗ hổng cần bổ khuyết để quyết định cách dạy cho thích hợp.

- Đánh giá quá trình/ đánh giá theo tiến trình/ đánh giá thường xuyên (on-going/ formative assessment): được tiến hành nhiều lần trong giảng dạy nhằm cung cấp nhưng thông tin ngược để GV và SV kịp thời điều chỉnh cách dạy và cách học, ghi nhận kết quả từng phần để tiếp tục thực hiện chương trình một cách vững chắc.

- Đánh giá tổng kết/ đánh giá định kì (summative assessment): tiến hành khi kết thúc môn học/ khóa học bằng những kì thi nhằm đánh giá tổng quát kết quả có KQHT, đối chiếu với những chuẩn đầu ra đã công bố.

2.3. Khái niệm về Rubrics

Rubrics là một bảng mô tả chi tiết, rõ ràng có hệ thống các tiêu chuẩn, tiêu chí hay các mức độ mà SV nên làm hay cần phải làm để đạt được mục đích cuối cùng của nhiệm vụ học tập (NVHT) như thuyết trình, làm việc nhóm, bài tập, bài kiểm tra... để có thể nhận một điểm số hoặc đánh giá tương đương. Rubrics được xem là một công cụ hữu hiệu trong việc thiết lập mối liên hệ giữa đánh giá, phản hồi và quá trình học tập; là một công cụ đánh giá/chấm điểm, được xây dựng bởi GV, SV để hỗ trợ việc đánh giá chi tiết một sản phẩm hoặc một hoạt động học tập. Rubrics thường được thiết kế dưới dạng ma trận hai chiều, với các mức đánh giá tương ứng với các tiêu chí phù hợp với yêu cầu đánh giá đối với một hoạt động học tập.

2.4. Phân loại Rubrics

Rubrics thường được chia làm 2 loại là Rubric định lượng/phân tích (Analytical rubric) và Rubric định tính/tổng hợp (Holistic rubric):

- Rubric định lượng/phân tích: mô tả chi tiết các mức độ thực hiện cho từng công đoạn của nhiệm vụ, qua đó GV có thể đánh giá công việc của SV trên từng tiêu chí đã đề ra. Rubric phân tích mang nhiều ưu điểm hơn rubric tổng hợp đó là nguồn cung cấp thông tin liên tục, chi tiết cho GV và SV về ưu, nhược điểm và cả sự tiến bộ trong quá trình học tập. Hơn thế nữa, GV có thể căn cứ vào đó để linh hoạt sửa đổi, bổ sung cho tiến trình dạy học được hiệu quả hơn.

- Rubric định tính/tổng hợp: cung cấp những hướng dẫn cho phép đánh giá tổng thể một sản phẩm

cụ thể hoặc việc thực hiện nhiệm vụ, dựa trên cơ sở mức độ hoàn thiện và hiệu quả của công việc nói chung. Rubric định tính/tổng hợp có thể được xem như bảng đánh giá một chiều bởi nó không đi sâu vào các chi tiết trong từng giai đoạn cụ thể của công việc, mà đánh giá toàn bộ công việc (Goodrich, 1997). Do vậy, loại Rubric này không cung cấp nhiều thông tin phản hồi cho người dạy và SV.

2.5. Xây dựng quy trình thiết kế Rubrics đánh giá quá trình học tập

Muốn Rubric thực sự phát huy hết hiệu quả, GV cần quan tâm đến thiết kế Rubric sao cho các tiêu chí có thông tin mô tả rõ ràng, phản ánh đầy đủ các nội dung, mục tiêu trong dạy học. Bên cạnh đó, ngôn ngữ sử dụng trong Rubrics phải rõ ràng, dễ hiểu, dễ sử dụng... Để đảm bảo các tiêu chí này, GV phải có thời gian để chuẩn bị phiếu. GV có thể cùng với SV thảo luận để đưa ra các tiêu chí sao hợp lí nhất, hoặc người GV có thể chủ động thiết kế Rubrics và quy trình thiết kế Rubrics như sau:

Bước 1: Xây dựng chuẩn năng lực người học của học phần (CLO)

Trong bước này, người thiết kế Rubrics cần xác định những năng lực, kỹ năng, kiến thức mà SV cần phải đạt được sau khi hoàn thành học phần. Các chuẩn năng lực này cần phải được xác định rõ ràng và cụ thể để từ đó xây dựng các tiêu chí đánh giá phù hợp.

Bước 2: Xác định mục tiêu học phần

Bước này liên quan đến xác định mục tiêu cụ thể của học phần, bao gồm những kiến thức, kỹ năng và năng lực tự chủ và chịu trách nhiệm cần phải hiểu và thực hiện sau khi hoàn thành học phần. Mục tiêu này cần phải được liên kết chặt chẽ với chuẩn năng lực người học được xác định ở bước trước.

Bước 3: Xác định hoạt động đánh giá

Bước này liên quan đến việc xác định các hoạt động đánh giá phù hợp để đánh giá việc đạt được các mục tiêu và chuẩn năng lực người học. Các hoạt động đánh giá có thể bao gồm bài kiểm tra, bài tập thực hành, thuyết trình, v.v. Đối với phạm vi đề tài này, chúng tôi thiết kế và xác định hoạt động đánh giá là phần thực hành (tập giảng) của SV và hoạt động đánh giá quá trình làm việc nhóm của SV.

Bước 4: Xây dựng các tiêu chí đánh giá

Bước này liên quan đến việc xác định các tiêu chí đánh giá phù hợp để đánh giá việc đạt được các mục tiêu và chuẩn năng lực người học. Các tiêu chí này cần phải được xác định rõ ràng và cụ thể để đảm bảo tính khách quan và công bằng trong QTĐG.

Với học phần khám phá khoa học về môi trường xung quanh, trong đề cương chi tiết học phần, phần đánh giá có 01 điểm thường xuyên và 02 điểm định kì. Các điểm thường xuyên và định kì đều được đánh giá thông qua các bài thực hành (tập giảng) và làm việc nhóm của SV.

Nên chúng tôi đã thiết kế tiêu chí trong phiếu đánh giá như sau:

* *Phiếu đánh giá giờ dạy của SV:*

* *Phiếu đánh giá hoạt động làm việc nhóm của SV:* mỗi tiêu chí gồm 5 mức độ thực hiện.

Bước 5: Phân hạng tiêu chí đánh giá theo từng loại Rubrics

Bước này liên quan đến việc phân loại các tiêu chí đánh giá theo từng loại Rubrics phù hợp. Các loại Rubrics có thể bao gồm Rubrics phân tích, Rubrics mô tả, Rubrics định lượng, Rubrics định tính, v.v.

Đối với đề tài này, chúng tôi sử dụng Rubrics định lượng để phân hạng các tiêu chí đánh giá.

Bước 6: Mô tả chi tiết, tiêu chí, điểm số, ký hiệu

Bước này liên quan đến việc mô tả chi tiết các tiêu chí đánh giá, điểm số và ký hiệu phù hợp để đảm bảo tính chính xác và rõ ràng trong QTĐG.

Bước 7: Rà soát, chỉnh sửa và áp dụng

Bước này liên quan đến việc rà soát, chỉnh sửa và áp dụng Rubrics phù hợp để đánh giá việc đạt được các mục tiêu và chuẩn năng lực người học. Sau khi hoàn thành các bước trên, Rubrics cần được rà soát và chỉnh sửa để đảm bảo tính khách quan và công bằng trong QTĐG. Sau đó, Rubrics được áp dụng để đánh giá việc đạt được các mục tiêu và chuẩn năng lực người học.

* *Muốn xây dựng được tiêu chí tốt, chúng tôi đã thực hiện dựa theo các nguyên tắc sau:*

- Các tiêu chí cần mô tả theo một logic chung là đi từ mức cao nhất đến mức thấp nhất hoặc ngược lại.

- Các tiêu chí cần mô tả để chỉ rõ ràng ranh giới giữa các mức độ hoàn thành đối với từng SV và giữa các SV với nhau.

- Các tiêu chí mô tả thể hiện được đầy đủ các nội dung của từng hoạt động hoặc các yêu cầu của sản phẩm mà SV tạo ra.

- Các tiêu chí cần mô tả được những hoạt động của SV cần thực hiện để thực hiện mục tiêu, giúp họ tự đánh giá và cùng đánh giá các bạn trong nhóm/lớp.

2.6. Sử dụng thiết kế Rubrics đánh giá quá trình học tập

Sau khi đã thiết kế Rubric hoàn chỉnh, GV công bố trước với SV trước khi giao nhiệm vụ cho các em để các em hình dung được những mục tiêu cần đạt. Song, quan trọng hơn hết là khâu chấm và trả bài cho SV. GV cần phát phiếu đánh giá cho từng SV để sửa bài, phân tích những bài làm tốt,... có mục tiêu, phương pháp, hoạt động cụ thể. Có như vậy, SV mới nhận ra những ưu, khuyết điểm của mình, của bạn học để có kế hoạch cải tiến và rút kinh nghiệm.

Cuối cùng là khâu lưu hồ sơ theo dõi sự phát triển năng lực của SV: năng lực viết, năng lực trình bày, năng lực thuyết minh,... GV sẽ tập hợp các Rubric lại để làm minh chứng theo dõi tiến độ học tập để SV tự điều chỉnh và GV điều chỉnh quá trình dạy học tiếp theo.

3. Kết luận

Qua nghiên cứu cho thấy, việc thiết kế rubrics phải được thực hiện một cách cẩn thận và khoa học sẽ đảm bảo hiệu quả trong QTĐG. Rubrics cần được xây dựng dựa trên các tiêu chí rõ ràng và cụ thể, phản ánh đúng mục tiêu học tập và năng lực mà SV cần đạt được. Ngoài ra, việc sử dụng rubrics cũng đòi hỏi sự linh hoạt và khả năng điều chỉnh để phản ánh chất lượng học tập của SV. Trong trường sư phạm, việc áp dụng rubrics trong đánh giá HĐHT của SV không chỉ giúp nâng cao chất lượng đào tạo mà còn giúp tạo ra một môi trường học tập công bằng và khuyến khích sự phát triển cá nhân của SV. Đồng thời, việc sử dụng rubrics cũng giúp GV có cơ hội cải thiện PPĐG của mình và tạo ra cơ hội cho SV cải thiện kỹ năng học tập của mình. .

Tài liệu tham khảo

1. Tôn Quang Cường, (2009), *Áp dụng đánh giá theo rubric trong dạy học*, Tạp chí Giáo dục, số 221, tr.47 - 48, 15.

2. Lê Thị Ngọc Nhân, (2014), *Vận dụng rubric để xây dựng tiêu chí đánh giá*, Tạp chí Khoa học, Trường ĐHSP Thành phố Hồ Chí Minh, số 62, tr.147 - 151.

3. Dương Tiến Sỹ, Trương Thị Thanh Mai, (2016), *Xây dựng rubric đánh giá kỹ năng dạy học của SV sư phạm*, Tạp chí KHGD, số 129, tr.29 - 32.

4. Trịnh Thị Phương Thảo, (2019), *Thiết kế và sử dụng Rubrics làm công cụ đánh giá trong quá trình dạy học Toán ở trường trung học phổ thông*, Tạp chí KHGD Việt Nam, số 16, tr.43 - 48.

5. Lý Quế Uyên (2012), *Sử dụng rubric trong kiểm tra đánh giá chất lượng học tập môn hóa học lớp 11 ban nâng cao*, Khóa luận tốt nghiệp, Trường ĐHSP TP. Hồ Chí Minh khoa hóa học.